

exam, quiz, test, project, practice and laboratory work, etc. The disciplinary assessment tasks should be focused on the identification of the achieved level of students' competences. This approach allows teachers to evaluate and analyze the level of developed students' competences and quality of teaching throughout a semester, taking into account the contribution of each discipline.

The second approach involves the development and use of integrated multi-disciplinary control tasks simulating elements of professional activity. A case method is a perfect means for the assessment of universal interdisciplinary and professional competences and assimilated knowledge, abilities and skills.

The case method involves complex scenarios describing actual company situations that require clear decision-making. This method encourages students to employ their knowledge about different spheres of life and to put into practice universal interdisciplinary and professional competences that include: academic competences, personal – social competences, 3 types of professional competences: organizational and management activities, information-analytical activity, innovative activity. To be more objective in the assessment of universal interdisciplinary and professional competences and assimilated knowledge, abilities and skills it is better to use both approaches to the assessment together with a rating system that gives a chance for continuous monitoring of students' progress, the quality and effectiveness of education.

УДК 881/886

Мова публіцыстычных тэкстаў

Старасценка Т.Я.

Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт

У апошні час публіцыстычнае слова набывае асаблівую важкасць. Яно актыўна ўспрымаецца чытачом у вуснай і пісьмовай формах.

Публіцыстычны стыль рэалізуе дзве функцыі мовы – інфармацыйную і ўздзеяння. Першая з іх садзейнічае фармаванню нейтральнай лексікі, маўленчых стандартаў, другая абумоўлівае наяўнасць ацэначнай лексікі. Дзякуючы ўзаемадзеянню гэтых дзвюх функцый у газетным тэксце спалучаюцца стандарт і экспрэсія.

Для публіцыстыкі характэрны такія рысы, як сацыяльная ацэначнасць і камунікатыўная агульнадаступнасць моўных адзінак. Газетныя тэксты не толькі паведамляюць факты і падзеі, але і сацыяльна ацэньваюць іх, інтэрпрэтуюць. Ацэначнасць уваходзіць у семантычны аб'ём многіх слоў публіцыстычнай лексікі: *сумленны, дастойны, трывалы, стабільны; грунтоўнасць, энтузіязм, ініцыятыва; безгаспадарчы, раўнадушны* і інш. Так, у сваёй манаграфіі «Дыкурс беларускіх СМІ. Арганізацыя

публіцыстычнага тэксту» В.І.Пўчанкаў разглядае ацэначную шкалу друку. Даследчык звяртаецца да 70-х гадоў XX ст., перыяду перабудовы і пачатку XXI ст. Напрыклад, у савецкім друку 70-х гадоў XX ст. станоўчую ацэнку набылі словазлучэнні *раіённы партыі, крокі пяцігодак, пакарэнне космасу, светлае будучае, наватары вытворчасці, працоўны энтузіязм, прагрэсіўныя сілы* і інш., адмоўную – *буржуазная прапаганда, акулы імперыялізму, антысаветчыкі, гонка ўзбраенняў, свет капіталу, загніваючы капіталізм, гнойныя язвы капіталізму, буржуазная мараль* і інш. У канцы XX ст. дзеянне сацыяльнай ацэначнасці захоўваецца, але яна набывае іншыя формы: знікае рэзкі падзел моўных сродкаў на станоўчыя і адмоўныя, многія словы мяняюць сваю ацэначнасць на супрацьлеглую (*бізнес, бізнесмен*) або нейтралізуюцца (*эліта*).

Камунікатыўная агульнадаступнасць моўных адзінак – спецыфічная асаблівасць публіцыстычнага тэксту, у якім неабходна пазбягаць незразумелых або вузкасפעцыяльных слоў. Аднак інфармацыйная функцыя публіцыстыкі часта звязана з выкарыстаннем прафесіяналізмаў і тэрмінаў, функцыя ўздзеяння – размоўных і прастамоўных слоў, аўтарскіх неалагізмаў. Інфармацыйная функцыя спрыяе стандартызаванасці – гэта значыць наяўнасці моўных штампаў. З аднаго боку, такія адзінкі дазваляюць хутчэй зразумець сэнс выказвання, а з другога – пазбаўляюць маўленне журналіста індывідуальнасці і арыгінальнасці. На думку даследчыкаў, штамп – гэта сцёрты шматразовым ужываннем выраз. Прыклады моўных штампаў: *вытрымаць экзамен на сталасць, маленькая радзіма, працаваць з агенчыкам, унесці дастойны ўклад, сур’ёзныя недахопы, прапіска ў юнацтве, настаўніц кроек, цэх краіны; Новае жыццё старога горада; Майстры добрага настрою*.

Спецыфіка публіцыстычнага тэксту ў многім абумоўлена характарам публіцыстычнага суб’екта. Журналіст – канкрэтная асоба, чалавек «прыватны», маўленню якога характэрны эмацыйнасць і суб’ектыўнасць. Яшчэ адзін бок асобы аўтара публіцыстычнага тэксту – чалавек сацыяльны, што абумоўлівае сацыяльна-палітычны і сацыяльна-ацэначны падыход да рэчаіснасці. Якраз грамадска-палітычная лексіка і складае самы значны пласт публіцыстыкі: *прагрэс, вытворчасць, мандат, інцыдэнт* і інш. Актыўна ўжываюцца словы інтэрнацыянальнай палітычнай лексікі: *рэйтынг, эксклюзіўны, прэзентацыя, спікер, парламент, электарат* і інш.

Мова публіцыстычных тэкстаў павінна быць узорнай, унармаванай, паколькі журналісцкі тэкст арыентуецца на шырокае кола чытачоў. У многім дзякуючы СМІ яны спасцігаюць заканамернасці ўжывання беларускіх слоў, словазлучэнняў і сказаў. Таму патрабаванні павінны быць дастаткова высокімі не толькі да зместу публіцыстычнага матэрыялу, але і да мовы.